

NAGINSKAS STASYS

Gimė 1891 02 17(5) Bružuose Smilgių valsčiuje Panevėžio apskrityje,
mirė 1955 04 12 Rokiškyje

Pedagogas, poetas, kritikas, vertėjas

Mokėsi Rozalimo pradžios, 1903–1911 m. Panevėžio realinėje mokyklose. 1911–1915 m. jis įstojo į Maskvos matininkų institutą, tačiau liga ir prasidėjęs Pirmasis pasaulinis karas sutrukdė laikyti baigiamuosius egzaminus.

Dar mokydamasi Panevėžyje, įsitraukė į kultūrinę veiklą: pradėjo siuntinėti pirmuosius straipsnius, eilėraščius į leidinius „Aušrinė“, „Viltis“. Prieš I pasaulinį karą Maskvoje aktyviai bendradarbiavo „Aušrinės“, „Lietuvos žinių“, „Vaivorykštės“ redakcijose, kitoje spaudoje. 1917 m. drauge su Petru Šalčiumi ir Rapolu Skipičiu redagavo „Santarą“ Peterburge. Rašė straipsnius apie M. K. Čiurlionio kūrybą, pirmasis į lietuvių kalbą išvertė J. Baltrušaičio eilėraščius. Rengė spaudai Z. Gaidamavičiaus-Gėlės poezijos knygą. Dėstė lietuvių kalbą įvairioms žmonių grupėms, buvo Knygų leidimo komisijos sekretorius, Lietuvių draugijai nukentėjusiems dėl karo šelpti, Lietuvių draugijos aukštųjų Maskvos mokyklų moksleiviams šelpti valdybos narys, rūpinosi kasmėnesinių vakarėlių rengimu, pats vaidino ir režisavo. Talkino K. Būgai, rengusiam J. Juškos žodyną, kūrė lietuviškus technikos mokslų terminus.

1918 m. atvyko į Vilnių. Dirbo karo terminologijos komisijoje, buvo išrinktas Knygų leidimo komisijos sekretoriumi, sekretoriavo Lietuvos mokslo draugijoje, taip pat dirbo šios draugijos kuruojamoje vadovėlių rengimo veikloje, buvo vadovėlių korektoriumi bei redaktoriumi, parengė per 20 knygų. 1919–1922 m. mokytojavo 1-ojoje Vilniaus vyrų gimnazijoje, bendradarbiavo spaudoje.

Nuo 1922 m. Rokiškyje buvo gimnazijos direktoriaus pavaduotojas, vyresnėse klasėse dėstė lietuvių kalbą ir literatūrą. 1935 m. dėl ligos išėjo į pensiją. Po Antrojo pasaulinio karo kiek dar dirbo Rokiškio švietimo skyriuje ir gimnazijos bibliotekoje, bet 1948 m. galutinai išleistas į užtarnautą poilsį.

Literatūrine kūryba susidomėjo dar moksleivis, eilėraščius siuntinėjo į spaudą. Nemažai poezijos liko rankraščiuose. Mokėjo nemažai kalbų, vertė iš anglų, rusų, lenkų kalbos. Pirmasis išvertė Viljamo Šekspyro „Hamletą“ į lietuvių kalbą. Išvertė V. Šekspyro, G. Longfelo (H. W. Longfellow), A. Mickevičiaus, J. Kupalos poezijos. Kūrybinis palikimas saugomas Lietuvių literatūros ir tautosakos institute, Kauno pedagogikos muziejuje bei kt.

Straipsniai ir kūryba įtraukta į knygas „Aušrinės keliais...“ (1915), „Aušros Vartų kalendorius. 1917“ (1916), „Cit! Paklauskite! : parinktos iš lietuvių poetų geriausios eilės, tinkamos skaityti viešuose vakaruose ar šiaip susirinkimuose“ (1914), „Literatūra ir kalba“ ([T.] 14, 1977), „Skaitymų knyga lietuvių kalbos pamokoms“ (1916) ir kt.

Bendradarbiavo spaudoje: „Ateitis“, „Aušrinė“, „Aušrinės keliais“, „Bibliotekų darbas“, „Jaunoji Lietuva“, „Lietuvos mokykla“, „Lietuvos žinios“, „Literatūros naujienos“, „Mūsų kalba“, „Naujoji Romuva“, „Rytas“, „Santara“, „Šaltinis“, „Švietimo darbas“, „Švyturys“, „Tautos mokykla“, „Vairas“, „Vaivorykštė“. Ir kt.

Pasirašinėjo slapyvardžiais: Stasys Pumpuras, Simas Stūra, Nagas Stajė, Nagingajai Stajė, Nagmantas S., Nagmantas St., Negmantas St., S. Na-gas, Seniukas A., Skūstasai, Stasys, Stūra, Simas.

Redaktorius

Santara : demokratinės tautos laisvės santaros laikraštis / laikinoji redakcijos komisija: A. Klimas, St. Naginskas, R. Skipitis, St. Šilingas. – 1917, kovo 14 (Nr. 1)-gruod. 24 (Nr. 49) ; 1918, saus. 14 (Nr. 1/2(50/51))-bal. 20(7) (Nr. 8(57)) ; 1919, lapkr. 26 (Nr. 1)-1920, geg. 2 (Nr. 14). – Petrograd : [Demokratinės tautos laisvės santaros Centro komitetas], 1917-1920.

Laisvės karininkas : „Santaros“ priedas : [laikraštis]. – 1917, geg. 24 (Nr. 1)-1917, geg. 31 (Nr. 2). – [Sankt Peterburgas] : [Demokratinės tautos laisvės santaros Centro komitetas], 1917. – Savaitinis. – Red. komisija: Adolfas Klimas, Stasys Naginskas, Rapolas Skipitis, Petras Šalčius, Stasys Šilingas, 1917, geg. 31 (Nr. 2). – Priedas prie: *Santara*

Pradalgiai : „Santaros“ priedas / laikinoji redakcijos komisija: Adolfas Klimas (A. Klimas), Stasys Naginskas (St. Naginskas), Rapolas Skipitis (R. Skipitis), Petras Šalčius (P. Šalčius), Stasys Šilingas (St. Šilingas). – 1917, gegužė. – [Sankt Peterburgas : s.n.], 1917.

Šaltiniai

Asmenų archyvai: (Rankraštyno fondų apžvalga). – Vilnius: LNB, 1989. – P. 95-96.

Blaževičius P. Kai kurie Rokiškio krašto kultūros istorijos bruožai : (iki 1940 m.). - Rokiškis, 1994. – P. 32.

Juknevičius P. Jais garsus Daugyvenės kraštas. – Panevėžys: Daugyvenės kultūros istorijos muziejus-draustinis, 2008. – P. 29-32.

Keliuotis A. Kūrybos rinktinė. - Vilnius : Margi raštai, 2015. - P. 223-226.

Lietuvių enciklopedija. – Boston, 1953-1985.- T. 19 (1959), p. 477.

Lietuvių literatūros enciklopedija. – Vilnius, 2001. – P. 346

Prėskienis B. Šiaulių krašto literatūros panorama: monografija. – Šiauliai: Šiaurės Lietuva, 2003. – P. 319.

Rankraščių skyriaus rinkiniai. – Vilnius, 1997. – P. 16.

Rokiškio J. Tumo-Vaižganto mokyklai – 75 / [parengė E. Vajėgienė ir R. Mikšytė. – Rokiškis : [Rokiškio J. Tumo-Vaižganto mokykla], 1993. – Įkl. kn. gale.

Šiaulių krašto literatūros panorama / Bronius Prėskienis. – Šiauliai : Šiaurės Lietuva, 2003. – P. 319.

Vanagas V. Lietuvių rašytojų sąvadas. – Vilnius: Vaga, 1987. – P. 164.

Gimtasis Rokiškis. – 1991, vas. 13, p. 3; 2014, lapkr. 8, p. 10-11.

Knygnešys. – 1991, Nr. 2, p. 18-20.

Komunizmo aušra. – Radviliškis, 1989, saus. 19.

Lietuvis. – 1925, rugpj. 26.

Pergalė. – 1972, Nr. 9, p. 183-185.

Prie Nemunėlio. – 1991, vas. (Nr. 3), p. 3-4; 2010, Nr. 1(24), p. p. 26, 27-28.

Tarp knygų. – 1975, Nr. 6, p. 35-37; 2018, Nr. 2 (vasaris), p. 26-29.

Tėvynė. – 2005, birž. 15, p. 4.